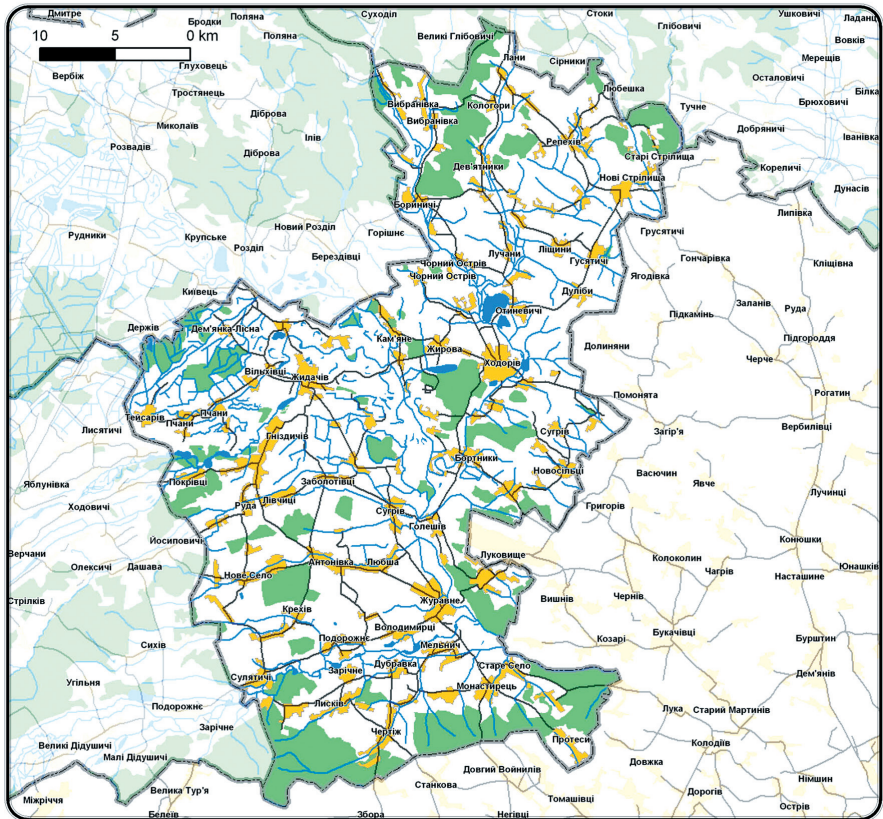

Жидачівський район

Розкинувся на берегах двох рік – Стрий та Дністер. Тут у давні часи перетиналися торгові шляхи між Заходом та Сходом.

У Жидачівському районі є чимало пам'яток архітектури та сакральної спадщини. Насамперед – це чудотворна ікона Богоматері Волочення з 1406 року, яка знаходиться у церкві Воскресіння, що у райцентрі. Кохавине здавна було одним з найбільших відпустових місць у Європі, починаючи з 1646 року. Містечком Руда та довколишніми селами понад століття володіли гетьман Іван Виговський та його нащадки.

У П'ятничанській вежі – пам'ятці оборонної архітектури XVI ст. – нині відкрито музей.

У Журавно зберігся палац Чарторийських. Тут також народився один з основоположників польської літератури Микола Рей. А у Ходорові мешкала Ірина Вільде.

Кохавино: проща довжиною в чотири століття

За чотири кілометри на південь від Жидачева є невеличке село Кохавино. На жодній з карт з радянських часів цього населеного пункту віднайти неможливо: щоб стерти пам'ять людську, радянська влада приєднала його до смт. Гніздиців. А поза тим ще століття тому до Кохавинської Богородиці зі своїми молитвами і прошеннями йшли сотні тисяч прочан. Під час коронації ікони у 1912 році на цю подію лише поїздами прибуло понад 180 тисяч паломників, 100 тисяч у цей день прийняли Святе Причастя. Уже перед Другою світовою війною, починаючи з 1931 року, Кохавинськими святинями опікувалися отці Єзуїти. Саме вони, втікаючи від радянських військ до Польщі, забрали з собою і Чудотворну ікону Кохавинської Богородиці. Вона й донині зберігається у костелі міста Глівіци. У Кохавино ж – копія. Піші прощі сюди організують наразі лише з Жидачева та Стрия, а монахи поступово відроджують храм.

Монастир Святого Герарда.

Автор ікони – невідомий

Хто і коли намалював образ Кохавинської Богородиці невідомо. Він століттями був на старому дубі у кохавинському лісочку обабіч дороги, котра вела з Жидачева до Руди. У парафіяльному щоденнику Кохавинської церкви зберігся такий запис: “Цей образ намальований на дубовій дошці гарно оброблений, один лікоть ширини та один і три четвертих ліктя довжини (56/82 см). На образі зображена Пречиста Діва Марія, яка тримає на лівій руці Дитятко Ісуса, внизу напис латинською мовою “O MATER DEI ELECTA ESTO NOBIS VIA RECTA ” (“О Мати Божа, вибрана, Ти є нашою прямою дорогою <до Господа> ”). Образ від прадавніх часів знаходився при дорозі, яка проходила з м. Жидачева до м. Руди, на старому дуплавному дубі в кохавинському лісочку, біля заїзду. Цей гарний образ, як також чудове розміщення місця, привертало увагу подорожуючих та навколишніх мешканців; хто тільки проходив повз це місце, зупиняючись заносив молитву чи коротке побожне зітхання, прославляючи Царицю Неба, дивлячись на Її образ і просив Її заступництва на дальшу подорож. І Господь Бог за молитвами Пресвятої Богородиці не одного подорожнього на цьому місці вислуховував і в труднощах потішав. На жаль, невідомо хто на-

Каплиця на місці зяви Кохавинської Богородиці

малював образ і встановив його в тому місці”.

Ось уже майже чотири століття ікона Кохавинської Богородиці славиться своїми чудодійними властивостями. Проте перша письмова згадка належить щойно до 1646 року. Якось дідичка Руди Анна Воянковська їхала у кареті попри образ Богородиці. Але не вийшла їй вклонитися та молитися. Відтак сама собою карета зупинилася, коні не могли зрушити з місця, поки пані таки не вийшла з карети вклонитись Кохавинській Богородиці. Через чотири роки по тому образ, слава про котрий ширилася все далі, перенесли до парафіяльної церкви у Руді.

Ікона Кохавинської Богородиці

Є і легенда, що буцімто та ж Анна Вояковська побачила з карети на дубі образ Богородиці. Четверо коней у ту ж мить впали на коліна. А в лісі раптом довкола почали горіти свічки. Коли ж пані таки склала руки до молитви, коні витягнули карету з болота. Дідичка захотіла перенести чудесну ікону до себе у Руду. Але начебто образ у першу ж ніч після кожного з трьох перенесень повертався на попереднє місце у лісі.

Початок паломництву поклали Виговські

Через три десятки літ Кохавинська Богородиця поселилася у дерев'яній капличці у лісі. Її спорудили за кошти Київської воєводи

Терези Виговської. Відтоді це місце на кілька століть стало місцем постійного паломництва.

Поряд з капличкою – криниця з джерельною цілющою водою. Прочани переконані, що у цієї води чудодійних властивостей не менше, аніж у лордівській. Зберігся запис про те, що від умивань цілющою водою прозріла сліпа дівчинка Настечка з села Лівчиці.

Збережено запис про чудесне воскресіння вже похололого семирічного сина Катерини Кревжелевської. А вже у своїх 74 роки хорунжий Константин Виговський розповідав, що залишився живим саме завдяки опіці Кохавинської Богородиці, пройшовши сім воєн і повернувшись навіть без подряпини. Хоча кулі коней під ним убивали і навіть у підківки чобіт потрапляли.

Згодом поряд з капличкою з'явилися і перші монахи-пустельники. Насамперед з числа паломників. Вони поселялися поряд з капличкою і жили аскетичним життям, прославляли у молитвах Богородицю. Так з'явився і монастир кармелітів.

26 травня 1755 року Львівський архієпископ Вижицький проголосив чудотворним Образ Кохавинської Матері Божої. А до того рівно 15 літ працювала спеціальна церковна комісія, котра збирала свідчення людей про чудесні оздоровлення та надприродні дива і ласки, отримані унаслідок молитов до Кохавинської Богородиці. Свої слова вони підтверджували присягою на Біблії.

1748 року Костянтин Виговський, власник Руди, почав зведення нового дерев'яного храму. З наміром перенести до нього чудотворну ікону. Через сім років, 22 червня 1755 року, у День Зіслання Святого Духа ікону урочисто перенесли до новозбудованого та освяченого храму. З цієї нагоди у візантійському обряді Святу Літургію відслужили львівський єпископ Лев Шептицький та апостольський Протонотарій і адміністратор Львівської Вірменської Архієпархії отець Каспрович. В урочистій церемонії брали участь і грекокатолики, і вірмени, і римокатолики.

Відомий ще один випадок. Узимку 1818 року до Кохавинської святині прийшла жінка з однорічним хлопчиком на руках. Дитя було слабким і кволим. Вона мала на меті залишити маленького помирати перед чудотворним образом. І диво сталося! Минуло кілька десятиліть, і з того хлоп'яти виріс краківський єпископ Альбін Дунаєвський, який згодом став кардиналом.

Коронація ікони – найзнаменніша подія в історії Кохавини

Кількість паломників до Кохавинської Богородиці зростала буквально з кожним днем. І дерев'яна церковця уже не вмещала усіх бажаючих помолитися до чудотворного образу. Відтак вирішили спорудити просторий кам'яний храм у романському

стилі. Наріжний камінь під нього освятили у червні 1868 року. Будівництво тривало довгих 26 літ. І 1 вересня 1894 року до новозбудованого храму перенесли чудотворну ікону Кохавинської Богородиці. На цю церемонію прибуло понад 30 тисяч паломників!

Кохавина була здавна місцем не лише паломництва, а й екуменізму. “Церковна газета” у вересні 1894 року писала: “Кохавина у надзвичайній пошані людей всіх трьох обрядів. Українців сходиться до неї найбільше, навіть більше від латинників, бувають дні в році коли прибувають також вірмени... Це одне з тих місць, в

Інтер'єр храму монастиря св. Герарда

Криниця з цілющою водою у с. Руда

якому виявляється єдність віри і Церкви, незважаючи на різницю в обрядах”.

Храм постійно розширювався та вдосконалювався. У перші два роки минулого століття на місці об’явлення образу Кохавинської Богородиці насамперед замість дерев’яної каплички звели мурованому у готичному стилі. Саму ж церкву значно розширили – на 13 метрів видовжили святилище і побудували бічні апсиди. Відтак храм отримав форму хреста.

Найвеличнішою і найбагатолюднішою за всю історію Кохавини була процесія коронації ікони золотими папськими коронами у свято Успіння Пресвятої Богородиці у серпні 1912 року.

Тоді на церемонію лише потягали прибуло 180 тисяч віруючих. А ще ж їхали підводами та приходили пішки. Відтак у цей день сто тисяч людей прийняли Святе Причастя.

Храм після Другої світової

Чудотворну ікону забрали з собою до костелу у польському місті Глівіці отці Єзуїти, котрі втікали від радянської влади. А вона таки доклала максимум зусиль, аби навіки стерти людську пам’ять про це благодатне місце. Адже не лише зробили Кохавино частинкою Гніздичева. З церкви та каплиці познімали хрести, а сам храм перетворили на льоносховище. У стінах монастиря замешкали діти з вадами розумого розвитку. Відтак майже за півстоліття прогнів дах, змокріли стіни, все покрилося пилюкою та брудом. Криницю ж з цілющою водою засипали землею та замінували.

З відродженням УГКЦ відродилося і Кохавино. Храм відтепер належить грекокатолицькій громаді і свій празник святкує у жовтні, у день Покрови Пресвятої Богородиці.

У монастирі святого Герарда замешкали редемптористи. А 30 травня 2000 року до Кохавино привезли копію чудотворної ікони.

Кажуть також, що під силою молитви у храмі почав відновлюватися старовинний стінопис.

Садиба і музей Гетьмана Виговського

Львівщина теж козацький регіон! Тут не лише народився гетьман Сагайдачний. А й мешкав, і ймовірно похований гетьман Іван Виговський та його дружина Олена Статкевич.

Відтак село Руда, що на Жидачівщині, не менш славне, аніж Суботів чи Кульчиці. Рудою це село називають з давніх давен, адже у давньоруські часи та в ранньому середньовіччі тут видобували залізну руду, котру тут же і переплавляли на залізо. З нього у нинішньому Жидачеві, а тодішньому Удечі, виготовляли зброю та знаряддя праці.

У Руді 2004 року відкрили як філію Львівської галереї мистецтв музей Гетьмана. Він розміщений у двоповерховому будиночку, в котрому колись мешкав управитель маєтку, а вже при радянській владі функціонувала лікарня.

За метрів сто від музею і пам'ятник видатному Гетьману. Він якраз навпроти колишнього маєтку Виговських. Нині тут ази знань здобувають місцеві дітлахи.

Садиба Гетьмана Виговського

Виговські з'явилися у Руді у 1660 році

Саме тоді уже колишній гетьман Іван Виговський придбав Руду разом з кількома довколишніми селами у Даниловичів. А вони володіли містечком майже три століття. Ще з тих днів, як його за бойові заслуги подарували дідичеві Данилові Дажбоговичу, котрий і став зачинателем славного галицького роду Даниловичів. Саме при Даниловичах у 1623 році містечко Руда отримало Магдебурзьке право.

До того Виговські мали свій маєток на нинішній Житомирщині у селі Вигово. Батько майбутнього гетьмана служив у митрополита Петра Могили, батька ж брат Василь був овруцьким полковником, історія також зберегла дані про сотника Самійла Виговського. Цей шляхетський рід добре розумів вагу знань та науки. Відтак майбутній гетьман Іван Виговський здобув добру освіту. Це дало йому право керувати справами Луцького земського суду. Згодом він став писарем польського комісара, котрий від імені короля і замість гетьмана правив Україною. На той період життя припадає і знайомство Виговського з Богданом Хмельницьким. Воно стало доленосним у його житті. Адже 1648 року Іван Виговський у битві під Жовтими Водами потрапив у татарський полон. Гетьман тоді викупив його і призначив своїм генеральним писарем. Після смерті Хмельницького гетьман-

ську булаву успадкував його малолітній син Юрій. Однак за порадою Виговського він зрікся її, відтак наказним гетьманом став генеральний писар.

Будучи прихильником повної незалежності України, Виговський своїм маніфестом повідомив уряди європейським країн про розрив стосунків з Росією, а відтак у 1658 році уклав Гадяцький договір. Відповідно до нього у Європі сформувався новий троїстий союз – України, Литви та Польщі.

Росія ж такого стерпіти не могла. Однак Виговський був добрим військовим командиром. Саме це дало йому можливість розгромити московське військо 28-29 червня 1659 року у битві під Конотопом. Проте міжусобиці призвели до того, що вже у жовтні того ж року Іван Виговський зрікся булави. Невдовзі його стратили поляки.

А нащадки гетьмана володіли Рудою та довколишніми селами ще понад століття.

Де ж спочиває гетьман?

Археологи та історики вважають найбільш вірогідною версію про те, що похований гетьман на Львівщині. Однак у ній залишаються теж таємниці: у Руді чи в Йосиповичах, котрі теж належали до гетьманських володінь. Вважається, що у вбивстві гетьмана є не лише політика, а й родинні чвари. Адже гетьман Павло Тетеря, котрий був у родинних стосунках з Іваном Виговським, претендував на його маєтки. Відтак вдовою

залишилась його вагітна дружина Олена та осиротів одинадцятирічний син Остап. У заповіті гетьман Виговський просив похоронити його у монастирі Воздвиження Чесного Хреста. Саме це і навело істориків на думку, що він мав на увазі Манявський скит. Однак такий монастир також був у ті часи і у селі Йосиповичі, яке належало родині Виговських. Саме тому схиляються до думки, що тіло страченого гетьмана привезли на Львівщину.

Після цих стражань улітку 1664 року померла й Олена Виговська. Малого Остапа взяв на виховання брат покійного Гетьмана – Константин.

Історики схиляються також до думки, що у часи татарських набігів останки Івана та Олени Виговських перевезли до Руди.

Дуб посадив Іван Виговський

Окрім музею та пам'ятника гетьману Іванові Виговському у Руді вам обов'язково покажуть на подвір'ї гетьманського маєтку і старезного дуба. Кажуть, що його посадив сам легендарний переможець у битві під Конотопом.

До речі, до садиби Виговських потраляєш лише через місточок, бо довкола маєток обнесено глибоким ровом. Щоправда, його лише умовно можна назвати гетьманською садибою. Адже ця будівля з'явилася уже після того, як Виговські продали маєток наступним господарям – графам Петруським.

Дуб, посаджений Іваном Виговським

При вході до музею – гармата. А вже у ньому чимало раритетів. Зібрано насамперед колекцію ікон з храму у Йосиповичах. Є і образочок з іконостасу йосиповицької церкви. Історики схиляються до думки, що його міг тримати у руках сам Гетьман Іван Виговський.

Ще один цінний експонат – дубові двері. Їх 1712 року подарувала храму у Йосиповичах дружина сина Івана Виговського.

Окрім того, у музеї є і копії з картин епохи Виговського, і колекція портретів гетьманів, і чимало старовинних та козацьких речей. І, звісно, копія славного Гадяцького договору, і схеми та карти відомих переможних козацьких боїв.

